

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 33

DOM

2018-10-02

Meddelad i Stockholm

Mål nr

11530-18

SÖKANDE

Aleris Sjukvård AB, 556068-8425

Ombud: Advokaterna Bob Johanson och Björn Tude samt
jur.kand. Caroline Gulliksson Dock
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

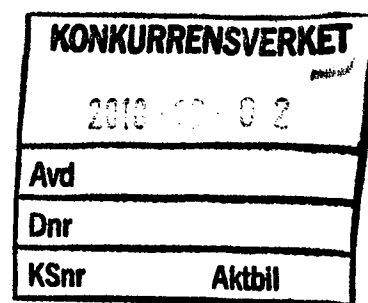
MOTPART

Stockholms läns landsting

Ombud: Landstingsjurist Johan Johansson
Landstingsstyrelsens förvaltning, SLL Juridik
Box 22550
104 22 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om ingripande enligt lagen om offentlig upphandling.

Dok.Id 983857

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstid

måndag–fredag

E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se
www.domstol.se/forvaltningsratt

08:00–16:30

YRKANDEN M.M.

Stockholms läns landsting (SLL) genomför en upphandling av tjänster inom klinisk laboratoriemedicin (dnr LS 2016-1310). Upphandlingen genomförs som ett förenklat förfarande enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) och tilldelningsgrund är lägsta pris. Målet för upphandlingen är att den ska avslutas med att kontrakt tecknas med en leverantör per upphandlingsobjekt. SLL har i tilldelningsbeslut, vilket avsändes den 22 mars 2017, tilldelat uppdraget till Unilabs AB (Unilabs) på samtliga tre upphandlingsobjekt, dvs. 1: Västra länet, 2: Innerstaden exklusive Södermalm och 3: Sydvästra länet inklusive Södermalm. Aleris Sjukvård AB (Aleris) lämnade näst lägst pris avseende upphandlingsobjekt 2.

Förvaltningsrätten i Stockholm beslutade i dom meddelad 27 oktober 2017 (mål nr 7947-17) att delvis bifalla en ansökan om överprövning från Aleris och förordnade att nu aktuell upphandling avseende upphandlingsobjekt 2 fick avslutas först sedan rättelse har vidtagits på så sätt att SLL genomfört en ny anbudsutvärdering varvid anbudet från Unilabs inte skulle beaktas. Förvaltningsrätten avslog Aleris ansökan i övrigt.

Unilabs överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm som i dom meddelad den 17 maj 2018 (mål nr 6607-17) upphävde förvaltningsrättens dom i den del den avsåg upphandlingsobjekt 2 i upphandlingen. Kammarrätten visade målet till förvaltningsrätten för fortsatt prövning av Aleris ansökan om överprövning av upphandlingsobjekt 2 i vilken Unilabs anbud inte ska uteslutas ur anbudsutvärderingen på den grunden att Unilabs inte uppfyllt kraven i punkt 7.4 i Anbudsinbjudan till upphandlingen.

Aleris ansöker således om överprövning och yrkar, såvitt nu aktuellt, att upphandlingen ska rättas genom en ny anbudsutvärdering i vilken Unilabs anbud inte ska beaktas. Som grund för detta yrkande anges följande. Unilabs

anbud har inte uppfyllt samtliga obligatoriska krav varför SLL haft att diskvalificera anbudet och har därmed agerat i strid med likabehandlingsprincipen och 1 kap. 9 § LOU. Vidare strider SLL:s agerande avseende Unilabs onormalt låga anbud mot likabehandlings- och öppenhetsprincipen. Genom att Aleris har rangordnats på andra plats avseende upphandlingsobjektet så har bolaget lidit eller kunnat komma att lida skada.

SLL bestrider Aleris yrkanden och anser att förvaltningsrätten ska lämna ansökan utan bifall. Som grund anförs att prövning och utvärdering av inkomna anbud i upphandlingen har genomförts enligt annonserad modell som har utformats i enlighet med de grundläggande unionsrättsliga principerna samt LOU. Vinnande anbudsgivare har uppfyllt alla de krav som ställts i förfrågningsunderlaget. Aleris har inte lidit eller riskerat att lida skada i den mening som avses i 16 kap. 4 och 6 §§ LOU.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för rättsens prövning

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas. Vidare anges i 16 kap. 6 § LOU att rätten ska besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts om den upphandlande enheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU, eller någon annan bestämmelse i denna lag, och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada.

I mål om ingripande enligt LOU gäller som huvudprincip att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter talan grundas (RÅ 2009 ref. 69). Prövningen i förvaltnings-

rätten utgör en kontroll av om det på grund av vad sökanden har framfört finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 6 § LOU.

Det är upphandlande myndighet som beslutar om vad som ska upphandlas och ställer upp de krav som anses vara nödvändiga för att syftet med upphandlingen ska uppnås. När upphandlande myndighet närmare bestämmer föremålet för en upphandling och upprättar förfrågningsunderlaget har den stor frihet, förutsatt att de ställda kraven inte bryter mot t.ex. likabehandlingsprincipen eller transparensprincipen (RÅ 2010 ref. 78). Myndigheten måste utifrån den egna verksamhetens förutsättningar och krav på hur verksamheten ska fungera ges utrymme att utforma ett förfrågningsunderlag som man uppfattar, genom konkurrensutsättning, kan tillgodose realistiska krav. Allt under förutsättning att det inte sker i strid mot LOU.

EU-domstolen har uttalat att skyldigheten att respektera likabehandlingsprincipen är central i direktiven om offentlig upphandling, vilka bl.a. syftar till att utveckla en effektiv konkurrens inom deras respektive tillämpningsområde och vilka innehåller föreskrifter om kriterier för tilldelning i avsikt att garantera en sådan konkurrens (dom den 17 september 2002 i mål C-513/99, Concordia Bus Finland, REG 2002, s. 1-07213 p. 81 och där angiven rättspraxis). Principen innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling.

Principen om öppenhet eller transparens innebär bl.a. att samtliga villkor och bestämmelser i förfrågningsunderlaget ska vara formulerade på ett klart, precist och entydigt sätt för att alla rimligt informerade och normalt omsorgsfulla anbudsgivare ska kunna förstå den exakta innebörden av dem och tolka dessa på samma sätt (se t.ex. EU-domstolens dom den 2 juni 2016 i mål C-27/15, Pizzo, punkt 36).

Frågan om Unilabs har uppfyllt de obligatoriska kraven i upphandlingen*Aktuella lagrum*

I 11 kap. 1 § LOU anges följande. Innan kontrakt tilldelas enligt 12 kap. skall den upphandlande myndigheten kontrollera lämpligheten hos de leverantörer som inte har uteslutits enligt 10 kap. 1 och 2 §§.

I 11 kap. 2 § LOU första stycket anges följande. En upphandlande myndighet får ställa krav på en lägsta nivå för anbudssökandes och anbudsgivares ekonomiska samt tekniska och yrkesmässiga kapacitet. Dessa ska överensstämma med bestämmelserna i 7–13 §§. Omfattningen av den information som avses i 7–13 §§ samt de lägsta nivåerna för den kapacitet som krävs för ett visst kontrakt ska ha samband med kontraktsföremålet och stå i proportion till detta. I paragrafens andra stycket anges att de krav på kapacitet som ställs upp ska framgå av annonsen om upphandling.

Ekonomisk kapacitet

I Anbudsinbjudan Bilaga 1a – punkt 7.2 *Anbudsgivarens ekonomiska ställning* anges bl.a. följande.

För att uppfylla kravet **ska** anbudsgivaren:

2. Redovisa en övergripande plan för hur kostnader (t.ex. för personal, utrustning och lokaler) relaterade till uppstart och drift av tjänsten från avtalstecknande till och med en månad efter driftstart ska finansieras.

Om anbud lämnas på flera upphandlingsobjekt **ska** finansieringsplan lämnas för varje upphandlingsobjekt. Om anbud lämnas på flera upphandlingsobjekt **ska** det tydligt framgå en helhetsbild av hur Anbudsgivaren **ska** finansiera uppstartskostnader för samtliga upphandlingsobjekt som anbudet avser.

Bolaget anför i huvudsak följande

Unilabs har gett in en finansieringsplan där tre olika scenarier beskrivs baserade på hur många upphandlingsobjekt som Unilabs tilldelas. Av

finansieringsplanen framgår att Unilabs har både ”finansiell och operationell förmåga att bedriva all laboratorieverksamhet som denna upphandling omfattar”. I aktuell bilaga har Unilabs emellertid inte uppgivit hur det avser att finansiera ”Scenario 1”, om Unilabs tilldelas ett objekt, eller hur ”Scenario 3” ska finansieras, dvs. om Unilabs tilldelas samtliga tre objekt. I Unilabs beskrivning av dessa två olika scenarier framgår enbart vilka investeringar som måste göras och inte vid de olika scenarierna. Det framgår inte hur, eller varifrån, nödvändiga medel ska tillföras, vilket är ett krav enligt förfrågningsunderlaget som uttryckligen anger att finansieringen ska framgå. Unilabs finansieringsplan uppfyller därmed inte det obligatoriska kravet att ange hur kostnader relaterade till uppstart och drift av tjänsten från avtals-tecknande till och med en månad efter driftstart ska finansieras. Inte heller är det obligatoriska kravet uppfyllt att om anbud lämnas på flera upphandlingsobjekt så ska det tydligt framgå en helhetsbild av hur anbudsgivaren ska finansiera uppstartskostnader för samtliga upphandlingsobjekt som anbudet avser. Enligt uppställt krav ska en finansieringsplan lämnas för varje upphandlingsobjekt som leverantören lämnar anbud på. Inget av detta framgår av Unilabs anbud. Att Unilab har angett att finansiering ska ske med egna medel samt att bolaget har tillgång till en checkräkningskredit förtar inte att kravet, såsom det utformats i anbudsinbjudan, innebär att anbudsgivaren ska redovisa en övergripande plan samt en helhetsbild av hur uppstartkostnaderna ska finansieras. Unilabs har inte visat att det självständigt förfogar över erforderliga ekonomiska resurser.

SLL anför i huvudsak följande

Unilabs har till sitt anbud bifogat en övergripande plan där det på ett godkänt sätt framgår hur kostnader relaterade till start och drift av tjänsten från avtalstecknande till och med en månad efter driftstart ska finansieras. Unilabs beskriver på ett tydligt sätt hur kapitalbehovet ser ut beroende på om Unilabs tilldelas avtal inom ett, två eller tre upphandlingsobjekt. Det samlade kapitalbehovet avseende de tre olika upphandlingsobjekten redo-

visas övergripande vilket överensstämmer med SLL:s krav på bevismedel. SLL har inte, som det får förstås att bolaget påstår, ställt krav på bevismedel i form av en detaljerad och konkretiserad redovisning avseende det övergripande syftet som bevis på styrkt och god ekonomisk och finansiell ställning.

Teknisk förmåga och kapacitet

I Anbudsinbjudan Bilaga 1a – punkt 7.3 *Anbudsgivarens tekniska förmåga och kapacitet* anges bl.a. följande.

Anbudsgivaren **ska** ha förmåga och kapacitet att utföra tjänster i den omfattning och komplexitet som framgår av Specifik Uppdragsbeskrivning och övriga krav i detta upphandlingsunderlag. Anbudsgivaren **ska** med anbudet bifoga en aktivitets- och tidplan som visar hur tjänsten kommer att implementeras så att driftstart kan ske utan störningar. Om anbud lämnas på fler upphandlingsobjekt **ska** en beskrivning per upphandlingsobjekt lämnas in.

Bolaget anför i huvudsak följande

Unilabs har för att möta det obligatoriska kravet avseende anbudsgivarens kapacitet gett in bilagor med aktivitets- och tidplaner. I dessa finns dock endast en schematisk tabell. Dessa förenklade och övergripande tabeller ger ingen närmare ledning om hur implementeringen ska gå till. Unilabs har även lämnat in en separat bilaga som påstås ge en beskrivning till aktivitets- och tidplanerna. Den beskrivande bilagan innehåller emellertid inte heller någon beskrivning per objekt för hur driftstart ska ske utan störningar. Unilabs uppfyller därmed inte det obligatoriska kravet att visa hur tjänsten kommer att implementeras så att driftstart kan ske utan störningar och inte heller det obligatoriska kravet att lämna en beskrivning per upphandlingsobjekt. Vidare kan noteras att beträffande patologi och cytologi så har Unilabs i Stockholm mycket små laboratorielokaler vid Capio S:t Görans sjukhus. Där saknas, i och med de små ytorna, de infrastrukturella förutsättningarna för att ta emot ett kraftigt ökat antal patologi- och cytologi-

prover som blir följderna av de tilldelade upphandlingsobjekten. Unilabs har enligt vad som framgår av specifik uppdragsbeskrivning endast möjlighet att analysera prover utanför Stockholms län i undantagsfall och endast under förutsättning av SLL:s godkännande. Att skaffa, inreda och anpassa nya kompletterande lokaler låter sig inte göras innan årsskiftet. Något åberopande av annans kapacitet i Stockholmsområdet, som skulle kunna kompensera för denna kapacitetsbrist, har inte heller presenterats. Det är därför inte sannolikt att Unilabs kan fullgöra sina åtaganden inom området klinisk patologi och klinisk cytologi i enlighet med de obligatoriska kraven i förfrågningsunderlaget. Unilabs har därmed inte heller visat att man har kapacitet och förmåga att utföra tjänster av den omfattning och komplexitet som framgår av uppdragsbeskrivningen. SLL har infört ett obligatoriskt krav där det anges vad tidsplanen ska visa. Kravet är således inte utformat på så sätt att det är tillfyllest att ge in en handling märkt "tidsplan" utan det uppställs krav på dess beskaffenhet. Om kravet ska identifiera leverantörer med tillräcklig förmåga så måste ingivna planer ha substans och ett korrekt innehåll.

SLL anför i huvudsak följande

SLL har inte ställt något krav på några miniminivåer avseende aktivitets- och tidsplaner utan har enbart begärt att anbudsgivaren kommer in med en aktivitets- och tidsplan. Unilabs har inkommit med sådana och har därmed uppfyllt de krav på teknisk förmåga och kapacitet som ställts i upphandlingen. Syftet med kvalificeringskrav är inte att hitta den leverantör som har den bästa förmågan utan att identifiera leverantörer med tillräcklig förmåga. Det stämmer inte, såsom bolaget påstår, att SLL skulle ha ställt långtgående krav på specifika egenskaper avseende bevismedlet för styrkt teknisk förmåga och kapacitet.

Förvaltningsrättens bedömning

Av 11 kap. 1 och 2 §§ LOU följer att upphandlande myndighet inte är skyldig att ställa krav på ekonomisk samt teknisk och yrkesmässig kapacitet

hos anbudsgivare. Om sådana krav ställs inträder dock en skyldighet att kontrollera och bedöma dem.

Unilabs har som bilaga till sitt anbud bifogat finansieringsplaner till upphandlingsobjekt 1, 2, 3. I dessa finansieringsplaner redogörs för tre olika scenarier, där bolaget tilldelas avtal inom ett, två eller tre upphandlingsobjekt. Vidare redovisas samlat kapitalbehov för dessa tre scenarier. SLL har bedömt att det aktuella kravet är uppfyllt och att Unilabs således har tillräcklig ekonomisk kapacitet. Förvaltningsrätten anser att vad bolaget har anfört inte gör sannolikt att Unilabs inte har uppfyllt det krav som ställts i anbudsintjudan gällande ekonomisk kapacitet. Rätten finner således att Unilabs har uppfyllt det obligatoriska kravet genom att redovisa en övergripande finansieringsplan för aktuell tidsrymd där det tydligt framgår en helhetsbild av hur uppstartskostnader ska finansieras för samtliga upphandlingsobjekt som anbudet avser.

Unilabs har vidare i enlighet med det obligatoriska kravet bifogat en aktivitets- och tidplan. SLL har ställt vissa krav på vad en sådan plan ska visa, nämligen att planen ska visa hur tjänsten kommer att implementeras så att driftstart kan ske utan störningar samt att en beskrivning per upphandlingsobjekt ska lämnas in. Bolaget anför att Unilabs endast har gett in förenklade och övergripande tabeller som inte ger någon närmare ledning om hur implementeringen ska gå till samt att det saknas en beskrivning per objekt för hur driftstart ska ske utan störningar. Det aktuella kravet saknar dock närmare specificering av vad aktivitets- och tidplanerna ska innehålla utöver att det ska framgå hur tjänsten kommer att implementeras så att driftstart kan ske utan störningar. Utifrån vad bolaget har anfört så finner förvaltningsrätten inte skäl att ifrågasätta att det ställda kravet gällande teknisk förmåga och kapacitet är uppfyllt.

Bolaget har även argumenterat allmänt kring att Unilabs inte har tillräcklig ekonomisk samt teknisk förmåga och kapacitet och således saknar de resurser som krävs för att uppfylla aktuellt kontrakt. Detta är dock en civilrättslig fråga och faller därför utanför förvaltningsrättens prövningsram.

Onormalt lågt anbud

Aktuella lagrum m.m.

Den 1 januari 2017 trädde LOU (2016:1145) i kraft och därmed upphävdes LOU (2007:1091). Enligt övergångsbestämmelserna ska dock den numera upphävda lagstiftningen gälla för sådan upphandling som har påbörjats före ikraftträdandet. Nu aktuell upphandling omfattas av övergångsbestämmelserna varmed den äldre lagstiftningen således har tillämpats.

Enligt 12 kap. 3 § LOU får en upphandlande myndighet förkasta ett anbud om den finner att priset är onormalt lågt. Anbudet får dock förkastas först sedan myndigheten skriftligen begärt en förklaring till det låga anbudet och inte fått ett tillfredställande svar. I svensk rättstillämpning har detta bedömts som att någon allmän skyldighet att förkasta ett sådant anbud inte föreligger och en leverantör har inte heller ansetts kunna kräva att den upphandlande myndigheten ska förkasta en konkurrents anbud för att dess anbudspris bedöms vara onormalt lågt (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 28 juni 2007 i mål nr 1641-07).

När myndigheten har fått in förklaringar till anbudet ska den bedöma om förklaringarna är godtagbara och anbudet trots det låga priset är seriöst menat. Denna bedömning får göras i varje enskilt fall med hänsyn till upphandlingsföremålet (prop. 2006/07:128 s. 407).

Genom LOU-direktivet 2014/24/EU införs en skyldighet för upphandlande myndigheter att ifrågasätta anbud med misstänkt låga anbudspriser och förkasta anbud som är onormalt låga på grund av att leverantören inte har iakt-

tagit miljö-, social- och arbetsrättsliga krav enligt artikel 18.2. Bestämmelsen är implementerad i LOU (2016:1145).

Som ovan angetts är den nya lagen inte tillämplig i förevarande mål. Direktivet skulle emellertid ha varit genomfört i medlemsstaterna den 18 april 2016 varför direktivets bestämmelser under vissa förutsättningar kan få direkt effekt.

Bolaget anför i huvudsak följande

Bolaget konstaterar att den upphävda lagstiftningen har tillämpats i upphandlingen samt att sådana bestämmelser i upphandlingsdirektivet som har direkt effekt kan åberopas av enskilda gentemot upphandlande myndighet även när, som i nu aktuellt fall, LOU (2007:1091) är tillämplig. Enligt bolagets uppfattning inleddes upphandlingen när förfrågningsunderlaget annonserades den 23 november 2016, således efter det att direktivet trädde i kraft. För det fall att rätten skulle finna att upphandlingen inte påbörjades vid annonseringen så vitsordar bolaget SLL:s uppgift om att den påbörjades den 28 oktober 2016 vilket även det medför att upphandlingen ska tolkas i ljuset av upphandlingsdirektivets bestämmelser.

SLL har funnit att Unilabs har lämnat ett onormalt lågt anbud och har därför begärt och erhållit en skriftlig förklaring. Bolaget har tagit del av Unilabs skriftliga motivering till sina priser och ställer sig frågande till denna. Efter det att SLL erhållit förklaring från Unilabs om dess onormalt låga anbud så har SLL ändå lovat att undersöka saken vidare när anbudstiden är slut. Detta framgår av ett särskilt uttalande daterat den 21 mars 2017 vilket bifogats beslutet att anta Unilabs anbud. Det anges att om det då skulle framkomma tveksamheter så ”kan upphandlingen avbrytas”. SLL har därmed i strid med artikel 69 i det nya upphandlingsdirektivet inte erhållit en förklaring från Unilabs som tillfredsställande förklarar dess låga anbud. SLL:s agerande strider mot likabehandlingsprincipen och öppenhetsprincipen. Det finns

anledning att anta att Unilabs kostnader för provtagning och analyser inte är (eller kommer att vara) så låga som anbudet indikerar. Detta kan sannolikt åstadkommas genom att aktivt använda alternativa koder vid fakturering av analyser. Tidigare erfarenhet av denna typ av taktisk prissättning har visat att den kan medföra mycket stora och oväntade kostnader. För det fall att Unilabs har lämnat taktiskt mycket låga prisuppgifter för vissa koder och avser att fakturera samma analys med användande av koder med liknande analysbeskrivning med lägre provvolym i underlaget är det även ett brott mot likabehandlingsprincipen.

SLL anför i huvudsak följande

SLL anför följande. För att direkt- och indirekt effekt ska bli tillämplig krävs att upphandlingen ska ha påbörjats efter den 18 april 2016. Nu aktuell upphandling påbörjades den 26 augusti 2015 vilket framgår av Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande av denna dag. För det fall att domstolen bedömer att upphandlingens påbörjande inte styrks av detta tjänsteutlåtande så hänvisas istället till Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 28 oktober 2016 som absolut senaste punkt för upphandlingens påbörjande. SLL har trots detta på fakultativ grund tillämpat LOU i enlighet med direktivet vid genomförandet av upphandlingen. SLL har således begärt in en förklaring till det onormalt låga anbudet och Unilabs har i sin tur lämnat en förklaring som SLL bedömt som godtagbar i enlighet med både bestämmelsen i direktivet och LOU. Ett särskilt uttalande har bilagts ett protokollsutdrag från Hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde den 21 mars 2017 från en del ledamöter av den politiska oppositionen i landstinget. Detta innebär dock inte att beslutet att tilldela Unilabs kontrakt på något sätt är villkorat eller går att ifrågasätta rättsligt.

Förvaltningsrättens bedömning

Någon definition av begreppet onormalt lågt anbud finns inte. Det ankommer på den upphandlande myndigheten att i varje enskilt fall göra denna

bedömning med hänsyn till upphandlingsföremålet (se Konkurrensverkets rapport 2013:6, Osund konkurrens i offentlig upphandling). Det förhållandet att det offererade priset i ett anbud är väsentligt lägre än i övriga anbud innebär inte per automatik att det är att anse som ett onormalt lågt anbud. I nu aktuellt mål har SLL anfört att en förklaring till det onormalt låga anbudet har begärts in och att den förklaring lämnats som bedömts vara godtagbar i enlighet med både bestämmelsen i direktivet och LOU. LOU innehåller inte någon bestämmelse som i sig hindrar att en anbudsgivare ägnar sig åt strategisk anbudsgivning så länge det inte rör sig om onormalt låga anbudspriser. Vad bolaget har anfört medför inte att det framkommit skäl att ifrågasätta SLL:s bedömning att Unilabs anbud trots de lämnade priserna är seriöst menat. Att ledamöter från den politiska oppositionen i landstinget har lämnat ett gemensamt s.k. särskilt uttalande, där det anges att oppositionen förväntar sig en återkoppling gällande det låga anbudet när anbudstiden är slut, påverkar inte denna bedömning. Eftersom anbudet inte bedöms vara onormalt lågt saknas skäl för förvaltningsrätten att pröva frågan om direktivets bestämmelser har direkt effekt eller om en direktivkonform tolkning ska göras.

Bolaget har därutöver invänt mot SLL:s förfarande i denna del och anfört följande. Unilabs har även givits möjlighet att förklara anbudet muntligen, vilket Unilabs har gjort vid ett odokumenterat sammanträde. Det faktum att Unilabs muntliga presentation inte har dokumenterats på något sätt strider mot transparensprincipen. Bolaget har inte kunnat ta del av Unilabs muntliga förklaring eftersom det inte finns något protokoll eller tjänsteanteckningar från det möte som ägde rum med SLL. Bolaget kan därför inte veta om Unilabs har gett någon tillfredsställande förklaring till sin prissättning. Oavsett vad Unilabs muntliga förklaring har innehållit så ska den bortses från eftersom den inte har dokumenterats.

SLL anger att bolagets påstående om en muntlig och icke-dokumenterad begäran om förklaring av Unilabs låga anbud är felaktig.

Av 12 kap. 3 § LOU framgår att en anbudsgivare ska ges möjligt att förklara sitt anbud innan det förkastas samt att detta ska ske skriftligen. Muntliga förklaringar kan strida mot transparens- och likabehandlingsprincipen. Förvaltningsrätten finner dock inte skäl att ifrågasätta SLL:s uppgift om att förfarandet har varit skriftligt och anser därmed inte att det finns skäl för att anta att SLL på denna grund skulle ha agerat i strid med de grundläggande principerna i LOU.

Sammanfattning

Det saknas således grund för ingripande med stöd av LOU. Bolagets ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1A LOU).

Eva Blom

Rådman

Anna Cederberg har handlagt målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.** Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-post-adress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.